

וקשה ולמה החליף אותו לך, וצריך לומר דהאבות יצאו מכלל בני נח דאם לא כן למה החליף אברהם את יצחק באיל, למה החלפת אותו במקום יצחק ושהרי מששת ימי בראשית היה מזומן לכך וקבלת אותו תמורת יצחק, והרי עובר על לאו ד'לא יחליפנו', אלא ודאי מוכרח לומר דמאחר שהיה לו דין בן נח וקדם מתן תורה מותר לו להמיר ואינו עובר על לאו ד'לא יחליפנו', דלא שייך דין זה דווקא כי אם בישראל ולא בבני נח. ואם כן לפי זה דמאחר שמוכח דהאבות קודם מתן תורה לא יצאו מכלל בני נח, אם כן לפי זה גם אני אינו נוהג בי איסור ערוה, מאחר שיוכבד דודתי מן האב ובן נח מותר בדודתו מן האב, ואם כן לפי זה יוצא שאין בי עון שיעכב אותי שלא נכנס לארץ ישראל, ואם כן לפי זה 'אעברה נא ואראה את הארץ הטובה' דעכשיו נוכל לבוא אליה דאין בי עון זה.

וזהו שרמז לי נמי ברמז 'הוי"ה' [אלקים] אתה החלות להראות ראשי תיבות הוא 'האיל', דהיינו תראה האיל של יצחק שהחליפו אברהם בהאיל¹⁵⁸, ואם כן אין בי עון וא"כ 'אעברה נא ואראה וק"ל. רחב"ע.

במדרש¹⁵⁹ אמר לו הקב"ה למושה רבינו ע"ה חכם אתה ורוצה ליכנס לארץ ישראל. והוא פלא. ויובן לפי דרכינו דע"י התורה שקבל משה נקרא מלך דכתיב (משלי

ועוד מ"ש הרב ש"י ז"ל דלמה אברהם אבינו החליף יצחק באיל ועבר על לאו ד'לא יחליפנו' ולא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב" (ויקרא כז י). אך יש לו תירוץ וזכות משום שהיה קודם מתן תורה, וקודם מתן תורה מותר להמיר משום שהיה דינו כבני נח, ואף שאברהם אבינו ע"ה קיים כל התורה כולה (יומא כח ב), זה לא היה מצד הדין אלא מצד החסד מאהבת המקום ברוך הוא, ואם לא קיים מצוה זו ד'לא יחליפנו' אין לו שום עונש מצד הדין ופטור כבני נח, כי איתא בגמרא במסכת תמורה (ג א) בני ישראל ממירין ואין העכו"ם ממירין, ואם כן היה אברהם כדין בן נח ולא עבר על לאו דתמורה וגם לא נצטווה על לאו דתמורה, זהו תירוץ לאברהם על תמורת יצחק באיל, עכ"ד. נמצא שאבותינו יש להם דין בן נח ויוכל ליכנס לארץ ישראל משה רבינו ע"ה מטעם זה.

וזהו שרמז משה רבינו להקב"ה רבונו של עולם למה עכבת עלי שלא יכנס לארץ ישראל, אם תאמר מצד שיש בי איסור ערוה שבאתי מצד יוכבד דודתי, והלא קודם מתן תורה דינו כבני נח ובן נח מותר בדודתו מן האב, והראיה על זה שהאבות קודם מתן תורה יש להם דין בן נח, שהרי אתה [אמרת 'אל] תשלח ידך את הנער, ואברהם על ידי זה החליף אותו לך באיל, וכמו שנאמר (בראשית כב יג) 'וישא אברהם את עיניו וירא (את האיל) [והנה איל]', וקבלת קרבנו אפילו החלפת אותו באיל.

158. כאן כתוב מתחת השורה: והחלפת אותו מששת ימי בראשית שהיה מזומן לכך.

159. מדרש פליאה, ליפיץ, דף מו.